HUMANITET

OCH

BARNALSTRING

AF

FRIDA STÉENHOFF

STOCKHOLM
BJÖRCK & BÖRJESSON.

STOCKHOLM,
A.-B. VARIAS BOKTRYCKERI, 1905.

Förord till den elektroniska utgåvan

Boken från 1905 digitaliserades i juli 2016. Den var sammanbunden med flera andra småskrifter av olika författare på liknande tema.

Lifvets värde.

Lifvet ett ondt, alstringen en grymhet.

Är lifvet ett ondt och alstrandet en grymhet? De afgjorda pessimisterna anse själfva tillvaron för en olycka. För dem kunna orden humanitet och barnalstring icke nämnas på en gång annat än såsom stridande begrepp, hvilka aldrig kunna försonas. Allt ökande af lif är enligt deras uppfattning ett meningslöst ökande af smärta och alstringen en gärd af bristande barmhärtighet, därför oförenlig med humanitet i betydelse af högtstående mänsklig barmhärtighetskänsla. Att tvinga lifvet på en varelse, lifvet med alla dess oräkneliga kval, endast för att själf vinna illusionen af njutning — och något annat skäl gifves ju icke — är för den absolute pessimisten en hjärtlöshet utan like, den grymmaste af alla handlingar, föräldrarne må nu vara medvetna om sin grymhet eller ej.

Pessimister ha funnits i alla tider. Världslitteraturen öfverflödar af prof på deras lifsförakt, deras smärtfyllda klagan och deras samkänsla i det stora all-lidandet. Våra

4

dagars vaknande och växande sociala gemensamhetsförnimmelse ger kanske ett modärnt tillskott och ett ännu större djup åt riktningen, men arten är urgammal.

Viktor Rydberg tolkar i sin sång: »Lifslust och lifs-leda» på ett typiskt sätt samlidandet, då han låter ana-koreten i sin klipphåla utbrista: »Att glädjas då syskon lida, att jubla in i koren af millioners förtviflan — loda helvetets

djup om du det kan, djupet af denna synd lodar du icke.» Äfven ger han i samma dikt uttryck åt lifsföraktet, då han låter filosofen v. Hartman säga: »Min uppgift är att undersöka, om denna bestående världs vara eller icke vara förtjänar företrädet . . . Summerar jag nu resultaten, får jag till facit, att olusten vida öfverväger lusten, att olyckan är verklighet, lyckan sken. Allt fåfängligt och eländigt. Jag motser en tid, då begäret att lefva öfvervunnits och världsalltet begår självmord.»

Ett annat exempel är ett uttalande af den franske författaren Urbain Gohier. Han låter en af sina personligheter på följande sätt protestera mot tillvitelsen att hafva afkomlingar: »Mina barn? Är du galen, medborgare? Det är bra för de rike att hafva småttingar. Du vill väl inte, att jag också skulle ha det? Barn! Flickor och gossar! Kanonmat! Och det som är värre! Se på mig en smula! Ser jag ut som en anskaffare till straff arbetsanstalter? Barn! Om jag hade fått några, skulle jag genast gjort dem den tjänsten att vrida nacken af dem. Hvad skall det bli af barnen? Undergifna slafvar5

och fega stackare, som bli allt uslare under det de jämra sig — eller modiga, okuflige trotsare, som ryta af raseri och smärta, som jag gjort hela mitt lif, och som skola förgås i någon fängelsehåla liksom jag i morgon . . . Nej, medborgare, jag har inga barn.»

Författaren, bekänner på ett annat ställe, att han här uttalat sin egen öfvertygelse. Han skulle vara utom sig af ångest öfver ansvarigheten att ha tvingat lifvet på någon, sådant han vet lifvet vara. Han skulle vara förtviflad att ha skapat undergifna, fega stackare, som han föraktat. Han skulle också vara förtviflad att ha skapat modiga trotsare för all den missräkning, vämjelse och martyrskap, som skulle blifvit deras lott.

Den vidrigaste förbrytaren af alla är enligt hans mening proletären, som kommer ut från krogen förgiftad och förslöad och missbrukar sin makt öfver en olycklig, förpinad kvinna och med henne alstrar det ena barnet efter det andra, hvilka alla skola lefva och gå under i elände.

En kvinnlig pessimist vill jag också citera: fru Delarue-Mardrus. Hon bekänner i ett poem, som heter »Vägran», att hon af medlidande afstår från att äga barn. Några af de känsligaste stroferna i nämda poem, äfven det på franska, — den franska nationen tänker mer än andra öfver barnalstringen — lyda i öfversättning så: »Jag drömmer ... En människa skulle kunna uppstå i min kropp, och sedan fortsätta mitt lif, begynna på nytt min tillvaro, som jag tycker är mångasekel gammal redan. Jag drömmer, att varelsen har mitt ansikte, utan tvifvel mina förskräckta ögon, svarta och tysta. Kanske skall han få irra omkring allena med dessa ögon, ingen skall taga hans hand för att gå med honom på vägen. Jag har lyssnat för mycket till det mänskliga tjutet, därför gillar jag i mitt hjärta befrielseverket att icke gifva sitt jag en morgondag. Af stolthet och fasa vill jag icke blifva en skapare. Jag föreställer mig, att alla hafva icke det mod som behöfs för att mottaga och lefva lifvet.»

Den intensiva känslighet, som utstrålar från dessa rader, förnimmer så samfäldt med det möjliga barnet och dess öde att endast blifva en liten stackars plågad del af det universella eländet, att den tvingar det längtande modershjärtat att afstå från modersglädjen.

De som känna på detta sätt äro emellertid icke i majoritet, därtill bär verkligheten syn för sägen. Om man dömer efter den myllrande, ständigt ökade människomassan på jorden, frestas man till tanken, att en strikt motsatt lifsuppfattning är härskande. Lifvet måtte skattas mycket högt efter som det delas ut så rikligen åt alla håll. Eller också sker alstringen utan reflexion och människor föröka sig lika automatiskt och tankefrånvarande som t. ex. kaninerna eller hvilka prolifika och ointelligenta väsenden som hälst. Hvilketdera är det? Äro människorna omedvetna automater eller råder allmänt uppfattningen, att lifvet är ett godt och alstrandet en välgärning?

Lifvet ett godt, alstrandet en välgärning.

Till denna senare fråga svaras ja af de absoluta optimisterna. De anse, att lifvet under alla förhållanden är af värde för innehafvaren.

Ett barn, som föds med hvarje tänkbar ofullkomlighet och kvider fram en längre eller kortare följd af år under oafbrutna marter, har dock enligt dessa ytterlighetsapostlar haft en förmån i och med att ha fått lefva, och bör, om

det eljes förmår tänka och känna, hysa tacksamhet mot föräldrarna för lifvets härliga gåfva.

Att denna ibland kan vara en mindre välkommen present, att föräldrarna rent af kunna hatas och förbannas just i sin egenskap af lifgifvare, en sådan idé är för de fanatiska lifsdyrkarna hädisk, ja ofattbar.

Men vi få icke döma efter skenet. De absolut lifs-värderande individerna äro icke så många, som man af folkens talrikhet skulle kunna tro.

Det är ofta med tungt hjärta och mot sin vilja människorna alstra barn. De förebrå sig sitt föräldra-skap, de hviska ett ärligt »förlåt» till sina små, de arbeta ihjäl sig för att godtgöra, ja de döda sina afkomlingar af kärlek och ånger.

Ett bevis, att den afgjorda optimismen är sällsynt, finner man däri, att alla rysa och rygga tillbaka för tanken att ha ett barn i den nyss nämda belägenheten: oafbrutet lidande. För en person af den ultra lifsupp-skattande kategorien skulle ju detta icke vara något att rysa för, då det ju trots allt vore ett godt. Men det säger sig själft, att en riktning, som inte går ihop med

8

nu gängse mått af föräldrakärlek, icke kan vara allmän.

Om man hörde en person säga: jag vill ha ett barn, fast jag vet att det antagligen blir sjukt och olyckligt, det gör mig ingenting, jag vill ha det i alla fall — skulle man uppröras öfver en sådan föräldrasjälfviskbet och förebrå den personen, att han eller hon tänkte mer på sig själf än på sitt barn. Man hör dessbättre aldrig någon kallt räsonera på det sättet. Många handla visserligen analogt, men det är utan räsonemang.

Så länge folkens flertal trodde, att de små kommo från himlen, hitsända på gudomlig befallning, utan någon förskyllan eller värdighet från människornas sida, kunde ju bakom öfvertygelsen: »gud har velat detta lif», ligga ett visst försvar för en mystisk dyrkan af lifs värdet.

Underligt är det emellertid att iakttaga, hvilken inskränkning i tron på guds tillskyndelse, som alltid gjort sig gällande, när det varit fråga om barn födda utom äktenskapet. De ha icke ansetts komma från himlen, de ha icke titulerats hvarken officielt eller privat såsom »Herrens välsignelse» och de ha oftast behandlats som om de kommit från helvetet. Ingen regel utan undantag således, inte ens, när man ordnar program för försynen.

Underligt är det äfven att betänka, hurusom kristna föräldrar kunna gilla guds sändande af småbarn, först till jorden för att plågas och sedan till afgrunden såsom slutmål. Att icke alla troende vägra att alstra barn, när, enligt tron, flertalet af dessa skola lida eviga kval.9

Det lär finnas åtskilliga primitiva naturfolk, som ännu hysa denna föreställning, att barnens tillkomst sker utan mänskligt åtgörande. De sätta icke födelserna i samband med det sexuella uppförandet. Men ibland kulturfolken torde denna naiva ståndpunkt vara ganska öfvergifven. Äfven inom de minst bildade folklagren gör sig där en naturvetenskaplig uppfattning om orsak och verkan gällande.

Hjältinnans ord i den berömda boken: »Historien om en afrikansk farm» (af Olive Schreiner) kunna därför säkerligen nu inom alla klasser väcka någon, om också blott svag genklang. Hon säger där: »Man påstår att gud sänder de små nyfödda. Af alla fega och upprörande lögner, som människorna hopsatt, är det denna, som jag hatar mest. Min far sade utan tvifvel så under det han tynade bort i lungsot. Min mor också, när hon visste, att hon icke hade några möjligheter att försörja mig. De skapade mig för att låta mig uppfödas som en hund af främmande händer.»

Sådana ord gifva eko öfverallt, där spår af förnuftig ansvarskänsla existerar.

Men flerestädes låder dock ännu en egendomlig blandning af verklighetssinne och mystik, när det gäller alstrandet af människor. För många är det som om detta vore ett särskildt kapitel, i någon mån undantaget de vanliga lagarna för naturliga företeelser.

Det är t. ex. ej sällsynt, att en gift kvinna räso-nerar med sin väninna på följande sätt:»Jag ber till gud, att vi ej

skola få flera barn. Vår familj är redan för stor. Det går icke ihop för oss.»

Hon har sålunda rationellt omdöme, när det gäller hushållet, men när det gäller barnalstringen vill hon, att gud skall ingripa med ett underverk, därför att hennes begränsade inkomster skulle behöfva detta.

Hennes väninna är kanske mindre troende och svarar därför: »Om du inte vill ha flera barn, måste du lefva så, att du inte kan få några.» Men då tillägger den fromma kvinnan: »Det rättaste är att lägga saken i guds hand.»

I den stilen måste man tala, när man hvarken kan lösa en knut eller vill hugga af den.

Men liksom den mystiska åskådningen af lifvet såsom en gudomlig, afsiktlig gåfva till en viss bestämd individ har fått gifva vika för en mera realistisk syn på tingen, har äfven den optimistiska åsikten om lifvets ovillkorliga värde fått gå hädan.

Lifvet under vissa betingelser af värde.

Nu återstår en tredje lifsuppfattning, den nämligen, som är hämtad midt emellan ytterligheterna. Den uttryckes så, att lifvet under vissa betingelser är af värde.

Det är den relativa ståndpunkt, till hvilken förmodligen de civiliserade folkens flertal ansluta sig i princip. Deras majoritet finner ett visst intresse i att lefva, förutsatt att lifsvillkoren gestalta sig så, att värdet kan komma fram och intresset kan uppehållas.

Alstringen blir sålunda icke gifvet en grymhet eller gifvet en välgärning utan mer eller mindre af det ena11

eller defc andra, beroende på förutsättningarna och följderna.

I enlighet härmed bjuder humaniteten, att människorna icke prokreera, när de måste antaga, efter rimlig slutledning, att tillvaron blir ett öfvervägande lidande för de tillblifvande. När betingelsen för lifsvärde alldeles eller i hög grad saknas, blir lifvet icke en gåfva för den mottagande utan ett martyrskap. Enligt den allmänt godkända regeln för ett rätt uppförande: nvad I viljen andra skola göra eder, det gören I ock dem, anses det förkastligt att lägga martyrskap på sina likar eller andra lefvande varelser.

Människans rätt till prokreation är härmed, moraliskt sett, begränsad. Ingen har rättighet utan vidare att alstra. En hel del villkor måste uppfyllas för att humanitetskänslan skall bevilja en sådan rättighet.

Strängt taget borde förnuftiga varelser endast prokreera, när det fanns maximum af utsikter till, att deras barn skulle födas i sådana förhållanden, att de kunde blifva sunda, kraftiga, sköna, dugliga, intelligenta, goda, lyckliga.

Men det är svårt att fordra detta. Dels har man ännu så föga vetenskaplig visshet om arfsföljden att hålla sig till, dels skulle man ej kunna komma öfverens om, när ofvannämda egenskaper förefinnas. Den intensiva driften att få afkomlingar aftrubbar nämligen omdömet. De sjukliga tro sig sunda nog, de imbecila kloka nog,12

de elaka goda nog, ja alla tro sig synnerligen kompetenta för föräldraskapet eller hoppas, att barnen skola brås endast på »den bättre hälften» eller på några mycket förträffliga förfäder.

Det finns dock så i ögonen fallande mått af undermålighet, att den icke förnekas ens af sina innehafvare. De med svåra ärftliga och smittosamma sjukdomar belastade, de i hög grad urartade och de sinnessjuka bruka i allmänhet icke bibehålla någon illusion om sin lämplighet för alstring. Men skulle de dock hysa en sådan, borde samhället halva rätt att skydda sig för afkomlingar från dem, icke minst för dessas egen skull. Detta sker i viss mån t. ex. genom att förbjuda dylika personer äktenskap, men äktenskapsförbud skyddar blott för de möjliga, legitima barnen, fast det är lika, ja mer synd om de eventuella oäkta.

Det vore ett rimligt kraf, att dessa lidande, undermåliga varelser, jämte alla de som sakna existensmedel, afhålla sig att transportera till andra olyckliga den sorgliga tillvaro, som deras föräldrar haft tanklösheten och hjärtlösheten att betunga dem med eller som de själfva ådragit sig.

Därhän har medkänslan hunnit i utveckling, att den revolterar mot det maktmissbruk som sker, när två människor, för några ögonblicks förströelse, eller kanske inte ens det utan blott af slö vana, tvinga en smärtfylld tillvaro på en tredje part. Kanske ett 70—80-årigt lidande för en sådan efemär händelse som ett tillfälligt13

sexuellt möte. Proportionerna äro i detta sammanhang så föga tillfredsställande, att de borde nödga hvarje känslig människa till opartiskt öfvervägande, huruvida icke kärleken i mycket större utsträckning än som sker, bör isoleras från alstring.

Hvarje fullvuxen, normal individ har erotiska drifter, hvilkas tillfredsställande för honom ökar lifvets värde eller minskar dess smärta. Men om tillfredsställandet skall betalas med blifvande individers olycka, måste ju rättskänslan bestämma sig för en af de två utvägarna: antingen ingen kärlek eller afsiktligt ofruktsam kärlek.

Vår tids verksamma filantropi, alla de oändliga slagen af välgörenhet bilda tillsammans blott det ömkligaste palliativ, så länge alstrandet af eländiga varelser ohäjdadt fortgår. Det är som en droppe medveten godhet mot ett haf af blind grymhet. Det blir i stort sedt misslyckade ansträngningar att t. ex. bygga det ena hemmet efter det andra för abnorma barn i stället för att genom uppfostran till barmhärtigt förutseende söka förmå människorna att icke alstra sådana barn. Hvilken mängd af plågor, besvär och kostnad representerar icke hvarje sådan liten stackare. Vare det långt ifrån mig att icke unna de vanlottade all lindring de kunna få, men bättre hade varit att skona dem helt.

Att gifva lif, när man är sjuk och när man är i nöd, det är ett brott. Men denna princip borde icke blott erkännas, den borde också tillämpas.

Det är fruktansvärdt hvilken summa lidande, som14

skulle kunna adderas ihop hvarje stund på jorden. Man har beräknat, att flere tiotal millioner människor årligen dö af svält och umbäranden af alla slag. När härtill komma alla de, som icke få dö, utan fortlefva i de gräsligaste plågor till ganska sen ålder, blir skådespelet af alla slags marter för vår fantasi rent upprörande. Och för hvar och en som går bort från nöden, äro genast flere andra färdiga att intaga hans plats och i sin tur plågas ihjäl.

Så mycken, genom råhet, grymhet och dumhet hopad jämmer blir för den stigande humanitetskänslan alltmera outhärdlig. Det måste sluta med strid. En andlig strid är att vänta, hvilken blir den betydelsefullaste som någonsin ägt rum på de mänskliga sedvänjornas område. Det gäller att rycka prokreationen från slumpens herravälde och föra den upp på omdömets och försiktighetens målmedvetna plan. Det gäller befrielse från nedärfda, påtvingade tänkesätt för att få en ny förnufts-enlig moral om alstringen, så att denna kommer i harmoni med de högsta begrepp om barmhärtighet. Då först blir den människan värdig. Men så länge prokreationen hos människorna står på samma nivå som hos de mest omedvetna djur, är den i sanning inhuman.

Hvarför är icke denna strid mellan slumpens herravälde och eftertankens längesedan utagerad? Har inte vårt släkte länge varit i besittning af nog intelligens för att upptaga och afsluta en sådan kamp med tankensseger öfver oförståndet? Är det icke sent att först i tjugonde seklet börja läsa alstringsfrågans a-b-c?

Ha våra förfäder sofvit förbi hela denna sak? Ja, många ha sofvit, men de öfriga ha måst — låtsa sofva.

Den låtsade sömnen är ännu påbjuden. Hvilken tragisk syn, hela folkmassor som blunda på befallning.

*

Den inhumana alstringens stöd och värn.

Anti-forskniogstyranni.

Studiet af folkökningens lagar, vanor och principer är af utomordentlig betydelse från den tredubbla synpunkten af individens, släktets och samhällets bestånd. Icke dess mindre är detta studium i häpnadsväckande grad försummadt. Den gröfsta okunnighet eller en dunkel vidskepelse råder, där kunskap och klokhet framför allt

borde härska.

Men icke nog med att studiet i fråga varit försummadt, ingen forskning har varit så fruktad, skydd, hatad och förföljd som den utomordentligt berättigade vetgirigheten på alstringens område. Och detta fastän ovetenheten där ständigt haft kännbara och synbara olyckor till följd. Det är som om mänskligheten envisades att leka blindbock just på den farligaste platsen med någon sorts pervers glädje öfver, att leken för flertalet slutar med sorg och skada.

Kvinnokönet, som löper den största risken, har särskildt varit angeläget om de tätaste bindlarne, och fått dyrt betala detta oförnuft. Kvinnan har på ett oändligt mycket grymmare sätt än mannen blifvit mörkrets offer.17

Om istället för okunnighet all kunskap öppet, enkelt och hederligt stått henne till buds, om vetenskapen skyndat att upplysa henne om hennes viktigaste emancipation: att icke mot sin vilja blifva moder, då hade många existenser blifvit sparade från nöd och förtviflan.

Att så föga ändamålsenliga, ja vansinniga förhållanden råda, när det gäller prokreationen, för detta ha folken sina anti-forskare att tacka. En anti-forskare är en person som ej vill reda upp några frågor. Han eller hon har motvilja mot belysning och undersökning i allmänhet. Begär man ett skäl för denna motvilja, får man inget ordentligt svar. Han eller hon vägrar helt enkelt att gå till grunden och undersöka orsaken till sin antipatiska stämning. Man vill inte klara sina egna begrepp. Sådana anti-forskare ha vi i legio. Gäller denna antipati belysning och undersökning af frågor i allmänhet, gäller den tiofaldt folkökningsproblemet.

Som om det fanns något område, där inte ett på noggrann kunskap grundadt omdöme vore till gagn och trygghet i lifskampen.

Det förefaller därför oförklarligt, att inte hvarje normal människa anser vetande förtjänstfullt och uppmuntrar sig själf och andra att lära så mycket som möjligt i alla viktiga ämnen. Hur obegripligt det än är, måste man dock tyvärr konstatera faktum, att en hel del godt folk önskar, att den svartaste natt skall råda, framför allt i prokrea tionsspörsmålen. Där skall mystiken och fördomarna regera enväldigt.

218

Till anti-forskare måste vi äfven räkna dem, som gå en medelväg mellan mörker och ljus och finna skymningen mest sympatisk. Där ha de själfva någorlunda kunnat trefva sig fram, visserligen under många stötar och obehag, men ändå inte på ett alldeles outhärdligt sätt, och hvarför skulle inte andra kunna nöja sig med det samma. Det är bara förnöjsamhet det kommer an på. Att inte ha för stora pretentioner.

Full klarhet, fullt ljus, lätt tillgängligt för alla, tycka dessa förnöjsamma skymningsmänniskor vara öfverflödigt, ja skadligt. De finna skymningen mera tilltalande, mera moralisk.

Därmed är mycket sagdt, kanske allt. För att förstå ljusfiendernas stränga regemente är det nästan nog med ordet moral.

Med det ordet som fana har öfverallt, äfven i de intelligentaste kulturländerna, förts en intensiv förföljelse mot alla som ifrat för belysning af alstringsfrågan — till stort men just för kulturen. Den har därigenom vuxit så ojämt och ensidigt, att den företer de mest bedröfliga disharmonier. På somliga fält har ju vetenskapen nått en underbart hög utveckling. Det är på sådana områden, som de s. k. moralisterna ansett för neutral mark och sålunda lämnat fria för forskning. Men när det angår t. ex. befolkningsproblem, då stå vi ännu i stort sedt på våra äldsta förfäders, på grottmänniskornas ståndpunkt, tack vare forskningsförbundet.

Att hindra alstringsproblemets utredning och lösning19

— och alla därmed sammanhängande sexuella förvecklingars — har varit vissa makters ihärdiga sträfvan. Det är dessa makter, som utgöra centrum och den ledande anden i anti-forskarnes stora skara. De äro den hjärna, som tänker och ger order. Sedan går den öfriga massan automatiskt fram sin dunkla väg, suggererad af befallningar, som den lyder utan att fatta. Utan att förstå hvarför har den stenat, förföljt och på alla sätt sökt nedtysta de

modiga personligheter, talare, skalder och andra författare, som frispråkigt sjungit ut om det myckna vidriga och vansinniga eländet. Ett eklatant exempel härpå hade vi för en del år sedan, då Knut Wicksell föreläste i folkökningsfrågan och när Ibsens »Gengangere» utkom. Hur blefvo de icke öfverösta med skymfliga tillmälen, hur täflade icke eljes förståndigt folk att tillropa dem det magiska ordet smuts, som har en så imponerande makt på den okritiska mängden och verkar som en kartesch-salva. Lederna glesna och de djärfva stämmorna få tala till tomma luften, just när allmänna opinionen i stället bort ringa åhörarna samman. Wicksells ord voro vetenskapsmannens lugna vädjan till föräldraförståndet, Ibsens en skalds mest dystra och storslagna känslodikt om faders-och modersansvar.

För öfrigt ha vi dagligen för ögonen större och mindre bevis på, att denna makt alltjämt är vaksam och sitter inne med väldiga påtrycknings- och förföljelsemedel. Dess valspråk är alltjämt: varde icke ljus. Om icke detta grymma och hemska valspråk så länge varit moralisternasnedärfda devis, skulle vi nu för längesedan vara fria från hvarje spår af det atavistiska barbari, som gjort könsfrågans och alstringens historia till en skamfläck för mänskligheten och ännu idag förbjuder för öfrigt frigjorda andar att fördomsfritt befatta sig med släktets betydelsefullaste angelägenhet. De våga icke tänka däröfver, ännu mindre tala. Om händelsevis en diskussion skulle draga dem in i ämnet, kan man få se annars modiga och självständiga personer plötsligt bli förlägna som om de vore på väg att göra något orätt, skratta helt generadt, tvärtystna eller i retlig ton hugga in med en afklippande fras. De kunna icke tala om sexuella frågor i samma lugna, objektiva och oberörda ton som om allting annat. Hvarför inte? Hvarför blir så mången nervös, skamsen eller ond när könsfrågan kommer på tal? När man ett hat till själfva saken? Men det förefaller ju inte så i handel och vandel. Tvärtom. De som i tal äro de mest afvisande, oräsonliga och skenbart föraktande äro ofta i hemlighet de ifrigaste eftersträfvarne af sexuell glädje. Ämnet är så obehagligt att diskutera svarar någon. (Märk väl, när det är fråga om allvar). Men hvarför är det obehagligt? Här är den hemlighetsfulla punkten. Hvarför är det icke lika behagligt, neutralt eller likgiltigt som ämnet botanik, astronomi, kemi etc.? Därför att människorna helt enkelt af sina ledare sedan oändliga tider, i bestämd afsikt, blifvit impregnerade med hyckleri.

Hyckleriet i undervisningen.

Det är hyckleriet som måste bort. Sådana som förhållandena nu äro, kunna de icke förblifva. Det gäller

medmänniskors, kommande generationers väl och ve. Må alla, som veta med sig, att de kastat bort de förnuftvidriga dogmerna, icke häller då det rör sexuell ärlighet längre lyda ljusfiendernas förhatliga order. Vi som tro på tankefrihetens betydelse och ljusets välsignelse, vi få icke längre tåla, att en viss sfär af mänskligt lif alltjämt afskiljes och helgas åt mörkret. Allt han och bör undersökas, äfven skälet hvarför vissa ämnen afskys, hånas och förföljas. Allt kan och bör sägas äfven den hittills föraktade sexuella sanningen.

Må hvar och en söka leta sig fram till den bestämmande afsikter med det allmänt påbjudna hyckleriet. Det är nödvändigt att få reda på det härskande maktcentrums ledande idé. Man får då göra intressanta ströftåg genom tiderna och, ledd af dem, som opartiskt och utan klassegoism studerat folkens ekonomiska och psykologiska förhållanden, tränga in i dunkla kyffen och ännu dunklare själar. Hvad man förnimmer och lär är alltjämt densamma nedslående satsen: att mängden af människor behärskas af läror och tankar, som äro meningslösa eller skadliga och icke kunna förutsättas vara påhittade af dem själfva.

Man märker äfven, att alla dessa inhumana, kärleks-lösa, cyniska dogmer, som på det könsliga gebitet uppehålla en barbarisk råhet i människors umgänge inbördes, ytterst härflyta från och äro utslag af en konsekvent genomförd, själfvisk regim.

I nya testamentet talas om en surdeg, som om denäfven i minsta mängd finge medfölja degen, skulle förstöra hela baket. Genom tiderna har en sådan surdeg medföljt hvarje generation på nytt, inplantats i de späda, motståndslösa hjärnorna och förgiftat hela tankeverksamheten. Det sinnliga har icke fått behandlas från

synpunkten af förnuft, nytta, glädje och människokärlek, utan från synpunkten af synd, nåd och förlåtelse. Därigenom har allt som rör förhållandet mellan könen blifvit snedvridet och mer eller mindre abnormt. Samhället företer ju nu en tablå, som är nästan hopplöst dyster. Man kan inte undra på pessimisterna.

Den röda tråd, efter hvilken maktsystemet skickligt föres fram genom tiderna, är snart funnen. Mänskligheten har enligt detta system delats upp i två delar, en liten, rik, mäktig och listig, som består af njutare, och en stor, fattig, maktlös, okunnig och lättlurad, som består af hvad man kan kalla lidare. Denna uppdelnings bestånd är afsikten, som ligger bakom anti-forskningstyranniet.

Pedagogiken har noggrant ordnats i systemets tjänst, ty det som inplantas tidigt och grundligt i ett barns hufvud går svårligen ut. Därför ha de kunskaper, som uppehålla eller åtminstone icke störande inverka på denna delning, fått namn af goda, sunda, nyttiga, men alla kunskaper, som belysa delningens universella orättvisa, kallas onda, osunda, skadliga och förvisas från schemat.

Till de förvisade ämnena har alltid hört och hör ännu det sexuella vetandet, fast det är af såutomordentlig betydelse för individ och samfund. Saken är nämligen den, att upplysning om lagarna för alstring är ett af de farligaste medlen till rubbning i den gängse maktfördelningen. En smula insikt om dessa lagar skulle nämligen i afsevärd mån hafva till följd proletariatets försvinnande.

Detta framtidsperspektiv kan icke stå på det själfviska njutare-systemets program, helt enkelt därför, att dess existens fordrar befintligheten af billig arbetskraft och undergifna slafvar, som, tvingade af den hårda nödvändigheten att lefva ett lif i svält, se äfven i de sämsta arbetsvillkor en räddning från hungersnöd.

Därför är det ungdomen ingenting får veta om lifvets upphof, annat än hvad den kan smyga sig till på egen hand. Därför är det man bredt skammens täckmantel öfver kärleken, och bakom hyckleriets mask låter alla slags laster exploatera fattigdomen. Därför är det man med grofva ord skrämmer redbara men blyga sinnen från att reflektera. Därför är det den blinda, ansvarslösa, automatiska, inhumana alstringen predikas såsom guds vilja.

Man är rädd att massan skall minskas, att det skall bli brist på fattiga, det är systemets kärna.

Familjen.

Ett annat kraftigt och bepröfvadt medel att uppehålla den inhumana alstringen är familjeinstitutionen. Hur mycken grymhet och tanklöshet gör sig icke där gällande. Där upphör för mången lydnaden mot förnuftet.24

De som förut af moraliska och ekonomiska skäl noga iakttagit en prokreativ försiktighet försmå ofta att fortsätta därmed, så fort de bildat familj, alldeles som om denna institution på något särskildt sätt borde vara slumpens helgedom.

Man narras i allmänhet hänsynslöst, när det gäller familjen och man narras af socialt egoistiska skäl. Man säger först och främst, att samhället är grundadt på familjen, för att få nödvändighetens solida grund som piedestal.

Alla de som icke hafva familj eller icke höra till någon familj äro således icke med i grunden för det hela. Alla de nyttiga, ensamma människorna bidraga således icke att uppehålla samhället.

Den ständiga skönmålningen af familjen verkställes naturligtvis i klass-politiskt syfte och med så stor skicklighet, att högst få komma att tänka på, hvad som döljer sig under de grant påstrukna färgerna. Man ser inte för den prydliga affischens skull, att familjen är en grymhetens och orättvisans inkarnation, från hvilken sida man än granskar den. För att börja med det värsta: den låter oskyldiga barn umgälla föräldrarnas handlingar. Om en familjefader aftjänar ett brott i fängelse, är det hans svältande barn, som därmed i det offentliga vanäras och straffas hårdast. Ofta är deras tillvaro därmed förstörd. Detta enda är tillräckligt rysansvärdt, för att man inte skulle behöfva nämna något vidare. Men hvarför inte fortsätta. Familjen låter alla de barn, som födas utom25

densamma, blifva parias och för ett intensivt krig mot de åtgärder af rättvisa och barmhärtighet, som skulle kunna uppstå till dessas förmån. Familjen är det viktigaste kampmedlet för den orättvisa sociala maktfördelningen. Den

håller uppe på de dominerande höjderna alla med börd- och penningsläkter lierade och är så långt ifrån en god grund för samhället, att den snarare är dess fördärfligaste element. En mäktig familjs barn, om än aldrig så underhaltiga, njuta ju orimliga privilegier och ha hela lifvet igenom försteg framför de bästa och mest begåfvade telningar, som sakna nämda familjestöd.

Inom de fattigare klasserna gå alla de svåra verkningarna af sociala och industriella konflikter ut öfver barnen. Efter en omfattande och förödande strejk eller lockout, då svälten trädt in i tusentals arbetarehem, är en generation barn hämmad eller förstörd i sin utveckling. Det behöfs ofta blott en kort tid af djupt armod under uppväxten för att en växande organism för alltid skall förlora möjligheten att nå full andlig och fysisk kraft. Familjeinstitutionen har icke satt barnen utanför lifs-kampens risker genom att placera dem på skyddad plats, utan har istället kastat dem i självfva brännpunkten för alla svårigheter och gjort dem till offer för privatpersoners självförvållade eller oförskylda olyckor.

Och dock vågar folk säga, att familjen är till för att skydda barnen.

Hur många brott måste icke dessutom begås för att hålla en familj uppe och hindra den att sjunka? Om vi26

iakttaga alla dessa isolerade, mer eller mindre mäktiga släkter, äro de ej som härdar för separatistiska intressen? Försöka de icke alla att taga från hvarandra för att öka sitt eget? De äro motsatta det helas väl genom sitt ständiga inbördes krig, alldeles som nationerna äro motsatta den universella enhetstankens förverkligande.

Ett lyckligt samfund, där hvar och en har sitt dagliga bröd och sin andel af sol, luft och frihet, där icke blott nöd och svält äro bannlysta, utan där också den ekonomiska ångesten är förebyggd, ett sådant idealiskt samhälle kan icke ha till valspråk: låtom oss sluka hvad vi kunna, så att åtminstone våra barn må lefva. Men det är detta familjen har.

Familjens genius ligger på lur för de värnlösa små och de ensamma människorna för att taga brödet ur deras mun, och gifva allt till sin egen högst förtjänta afkomma. Denna egoism kallas skön och helig.

Solidaritet, gemensamt framåtskridande, allt som är gynsamt för alla, behöfver rättvisan såsom grund, men kan inte bygga på det som är gynsamt blott för en del individer i mängden.

Det farligaste resultatet af familje-idén är dock att människor fått för sig, att de hafva rätt att alstra barn, därför att de äro vigda. Hur kan vigseln ge en sådan rätt? Den måste ju helt och hållet bestämmas från barnets synpunkt, och icke från föräldrarnas. Hvad hjälper det en liten stackars degenererad barnunge till hälsan, att hans föräldrar på »hederligt», sätt bildat familj innan de födt honom?27

Det är den genom familje-idén förvräßgda rättskänslan som gör, att så många personer med lugnt samvete alstra långa rader af lifsodugliga, olyckliga barn — blott för att dessa personer äro gifta.

Familje-idén har äfven vanfräjdat de goda och hängifna förbund, som kunna finnas mellan älskande indvider af olika kön, om de icke låtit offentligt hallstämpla sig såsom »en familj» och ha gemensam matlagning och gemensamma möbler. Den uppriktigaste, mest oegennyttiga kärlek betyder intet, ja är förkastlig, om den ej är åtföljd af hushåll. Om de älskande parterna känna huru de genom hvarandra blifva bättre människor, ädlare, modigare, starkare, nyttigare, äro de dock tack vare familjeidén präglade såsom omoraliska, om de råka att bo på hvar sitt håll. Vilja de därtill hafva ett barn tillsammans skall detta, äfven om detta är sundt, lyckligt och ekonomiskt väl tryggadt, således ur rassynpunkt berättigadt, dock för familje-idéns skull klasseras långt efter hvilken liten tuberkulos och venerisk idiot som helst, blott denne är född i familj.

Alla stelnade fraser, som förskjuta hufvudvikten från de alstrade till de alstrande — från barnen till föräldrarna — böra bekämpas.

Vid prokreationen är det barnens väl, icke föräldrarnas lefnadsvanor som bör vara hufvudsaken.

Förr i världen, när familjen nästan alltid betydde det samma som jordegendom, ängar, fält och boskapshjordar, då var det onekligen en trygghet för barnet att höra till28

en familj, ty då var barnets öde icke beroende af familjechefens lif eller död. Föll fadern ifrån, voro dock de betande hjordarna och den växande grödan kvar och därmed näringen och uppehället. Men hur är det nu för flertalet barn? Deras fader är en aflönad arbetare. Försvinner han, upphör aliöningen och de hafva intet. Är detta trygghet?

Mängden af människor gifta sig och alstra barn »på guds försyn» som man säger, utan att dock tro på guds försyn eller under slött konstaterande att den glömmer väl många och i hemlig ångest att en vacker dag råka vara bland dessa glömda.

I stället för tvångsfamiljen med dess skuggsidor och osäkerhet borde träda goda öfverenskommelser alla människor emellan att, i händelse af föräldrars död eller hjälplöshet, deras barn skulle blifva vårdade och uppfostrade, som om föräldrarna lefvat eller varit i sin fulla kraft. Nu sluta många döende föräldrar sina ögon i förtviflan öfver, hvad det skall bli af deras barn. Många familjefäder och äfven många ogifta mödrar begå självmord och barnamord, förkrossade af tanken på, att de icke kunna dra försorg om de små varelser, som endast hafva dem att lita på.

Familjeinstitutionen är ingen fullgod garanti för barnet och blir det mindre och mindre, ju svårare konkurrensen och det ekonomiska lifvet blir i våra öfverfulla samhällen. Därtill kommer att det till familjelifvet hörande tvångsäktenskapet alltför ofta praktiserats under upprörande och vidriga villkor. Det har haft till följdatt i de flesta fall kärlekens glädje och lycka blifvit bytta i ömsesidigt hat och förnedrande slafveri för någondera af parterna, oftast för kvinnan.

Man har hittills gjort fåfänga försök att med förmaningar och idealiserande skrifter förbättra äktenskapet, men det föranleder i vår tid fullt ut lika rysansvärdt tragiska konflikter som någonsin. Den enda radikala och effektiva räddningen är kärlekens fullkomliga frihet.

En del personer, som ogilla tvångsäktenskapet, anbefalla i dess ställe det s. k. fria äktenskapet, och detta står högre än det förra bl. a. i den mån det utesluter äganderättsprincipen makarne emellan och erkänner individens frihet.

Ingen nekar till, att många äktenskap och familjer äro lyckliga för både makarne och barnen. Alla ha vi sett sådana. Men dessa gynsamma förhållanden bestå i trots af lagarna och skulle visat sig mellan goda, sympatiserande individer äfven vid alldeles fria förbindelser.

*

Falska slagord.

=Ett naturenligt lefnadssätt»

Bland despotiska ord, som motarbetat ett förnuftsenligt lefnadssätt har varit »naturen.» »Att lefva mot naturen» är en fras, som åstadkommit mycken begreppsförvirring. Man drifver rent af på sina håll ett sorts afguderi med uttrycken »i enlighet med naturen», »ett naturenligt lefnadssätt» etc. Men afguderi är aldrig bra, det minskar omdömesförmågan.

Hvad menas med att föra ett naturenligt lefnadssätt? Uttrycket är svårfattligt. Betyder det att man skall förkasta de fördelar, som kultur och civilisation förskaffat oss för att med blindt förtroende följa något rättesnöre, som naturen godhetsfullt tillhandahåller?

Vill man vara konsekvent, bör man då återvända baklänges den väg civilisationen gått och söka nå urmänniskans och djurens lifsvanor. Men icke ens då kunde man slå sig till ro i känslan af, att man lefde riktigt naturenligt. Intelligensen var i alla fall framme och förfuskade en och annan punkt. Ty äfven bland urmänniskor och högre djurarter, ja ända till de lägre och allra lägsta är intelligensen verksam för att söka

öfverlista naturen och skaffa individerna större förmåner än naturen vill bestå. Så fort en lefvande varelse är mäktig en självständig tankekombination begagnar hon den att öfvervinna, kringgå eller i egna syften kufva naturen.

Där är alltså ifrån början en sträfvan att låta den individuella begåfningen triumfera öfver naturen. Men att sedermera ogilla denna sträfvan och kalla den »onatur», »förkonstling», »öfverkultur» m. in. är att förneka själfva den grund på hvilken vår odling står. Det är på naturens bekostnad vi äro människor. Skulle vi alltid lefvat »i enlighet med naturen» voro vi något helt annat, omöjligt att säga hvad.

(Vetenskapligt taget är ju denna motsättning mellan »naturen» å ena sidan och intelligensen å den andra en löjlighet, men för den populära jargongens skull ibland en nödvändighet, utan hvilken det är svårt att komma åt de folkliga argumenten.)

Naturen dyrkas af många såsom ett högre väsen, en öm, god moder, som tänker på sina barns bästa. Intet är mera oförtjänt än denna dyrkan. Snarare borde då förståndet dyrkas som ett högre väsen, en öm moder. Förståndet har visserligen emellanåt fört oss vilse under sin långsamma, trefvande frammarch mot smärtfriare och behagligare lifsvillkor, men därpå har det genast på nya vägar sökt rätta misstagen och har öfverhufvud taget varit en underbart god ledare.

Alla ansträngningar att nedsätta det mänskliga förnuftet och i dess ställe upphöja naturen såsom vår godagenius och skyddande försyn, äro otacksamma och meningslösa, om man opartiskt granskar dessa två begrepps förtjänster om oss.

Hur kan man för det första någonsin säga »moder natur» i betydelse af öm omvårdnad. En sådan moder skulle, om den förekom bland människor, genast kallas högst onaturlig. Nej, naturen är ingen moder, ingen fader, ingen vän, ingen försyn. Naturen är intet väsende som tänker och känner, hvarken ömt deltagande eller grymt hämdgirigt. Naturen är, enligt känd och gillad definitionPaul Robin., en kedja af händelser, en massa sammanhängande fakta, som återkomma likadana och med samma resultat efter samma förutsättningar.

Människorna iakttogo tidigt denna följdriktighet och rättade sig därefter. Det är med detta iakttagande och ackomoderande vi hålla på än i dag, men som vi ännu icke tillräckligt öfvat på alstringens område.

Människorna ha lagt det ena kornet erfarenhet bredvid det andra. För hvarje erfarenhet har hon fått en chance till att kunna reda sig bättre — mot naturen. Denna samling erfarenhetsrön är hvad som kallas vetenskap och därpå är kulturen byggd. Hela byggnaden är i den mening onaturlig, att naturen aldrig bidragit att bygga den.

Huru många gånger har man icke framhållit människotankens gränslösa resurser genom att uppdraga en33

parallel mellan blixtens härjningar å ena sidan och vårt nutida begagnande af elektriciteten å den andra. Hvilka mödor af forskning och experimenterande ligga t. ex. icke mellan tiderna före och tiderna efter uppfinnandet af åskledaren.

Det är förståndet, som mot naturens blinda skadegörelser lyckats sätta sina skyddsåtgärder.

Det är äfven förståndet, som ger oss vår mat. Om vi skulle lefva på det som naturen levererar färdigt, skulle högst få af oss ha någonting att äta. Hvilken omtänksamhet och beräkning från människans sida ligga ej bakom de enklaste ämnen vi förtära. Hur ha icke djuren, sädesslagen och frukterna måst förädlas och formeras blott för att icke hufvudparten af vårt släkte skulle svälta ihjäl.

Men trots all energisk sträfvan är ännu icke harmonien funnen mellan näringsmedlens tillräcklighet och de näringsbehöfvandes talrikhet.

Naturen härskar ännu för envåldigt och förståndet ligger under.

Man skulle kunna säga, att naturen i hvarje stund bjuder nya milliarder varelser till sitt bord utan att ordna om, att där finns något att spisa. Hon serverar icke sina gäster någonting alls. De få själfva se till, om de kunna få

någonting att uppehålla lifvet med. Hur detta lyckas veta vi. Milliarder lif slockna i hvarje sekund af brist på föda och det lefvande fåtalet räddar sig ofta endast genom att sluka sina likar.

234

Detta är den ömma modern.

Det är under protest mot detta blinda födande, dödande och kannibaliska förtärande af nästan, som den spirande humanitetskänslan vill söka göra jorden drägligare för dess bebyggare. Och det skall lyckas i den mån vårt förstånd kan skaffa sig herravälde på alstringens område.

Vi människor böra icke, likt uaturen, nödga gäster till vårt bord, om vi icke ha annat att bjuda dem än svält, lidande och förtidig död.

Nära förenad med det okritiska naturdyrkandet står den falska naturpoesin. Den är en del af kulten. Hvem har icke t. ex. hört sådana underliga påståenden som att prokreativ försiktighet är någonting opoetiskt. »Det stöter min estetiska känsla» förklarar mången, som tror sig vara en sann skönande, »att omintetgöra naturens afsikter.»

Men är det icke mera opoetiskt och oskönt att lämna prokreationen åt slumpen, när man vet, med hvilken riklig mängd af olyckliga och motbjudande varelser den förser oss. Är det estetiskt att vara omgifven af epileptiska, tuberkulösa, veneriska, idiotiska barn? Är det poetiskt, att landet är öfversålladt med fängelser, fattighus, hem för vanföra och alkoholister, asyler för sinnessjuka m. fi. sorgliga inrättningar?

Är den icke falsk denna naturestetik och naturpoesi, som vill hämma vårt omdöme? Hur kan man försvara den erotiska omedvetenhetens välde, när man ser dess85

följder? »Jo» svaras det »för att inte såra finkänsligheten och beröfva kärleken dess omedelbara skönhet.»

Hur många gånger ha dock icke förnuftets försvarare redan framhållit, att hvad kärlekens omedelbara skönhet och poesi angår, är det i våra hjärnor de förefinnas. Det är vi som bestå poesien, tingen ha ingen i sig självfva. Det står oss därför fritt, att skaffa oss den poesi vi vilja ha. Vi kunna, ja vi äro skyldiga att lägga om våra hjärnor om det behöfs, så att deras estetiska föreställningar komma i nivå med humanitetens och förnuftets kraf.

Genom att till en tanke eller handling foga en viss sorts känslostämning bildas den poetiska exaltationen. De flesta människor drifva upp dessa stämningar traditionellt, så som det brukas och de fått höra att det passar sig. Den finkänsliga och självständigt tänkande individen kan emellertid icke förnimma det behagligt poetiska ruset i något sammanhang med grymhet, brottslighet och dumhet.

För att ännu mer belysa, att poesien sitter i vår hjärna och icke i de naturliga förloppen i och för sig, kan framhållas, hurusom de lägst utvecklade och gröfsta varelserna, de som känna och tänka minst, äfven äro de som i kärleken inlägga minst svärmeri, idealitet och poesi. De förnimma endast tillfredsställandet af ett fysiskt behof, men sammanbinda icke detta med några stämningar af högre psykisk och estetisk art.

Å andra sidan äro högt utvecklade och förädlade36

varelser beröfvade eller rättare sagdt befriade från möjligheten att njuta af kärleken så att säga i blindo. De kunna icke frigöra sig från den medvetna, ständigt närvarande ansvarskänslan. Det tanklösa alstrandet förefaller dem icke såsom en sällhet. Deras lyckoförnimmelse är så sammanväfd med medkänsla för andra, att den kärlek, som skulle medföra kommande individers olycka, för dem förlorat sin dragningskraft. De ha icke sina förfäders lätta, barnsliga förmåga att endast lefva i nuet och se bort från allt, som icke är stundens fröjd.

Att vara sorglös såsom ett barn är icke den vuxnes uppgift. Försöker han återgå till barnets ståndpunkt blir han konstladt naiv, tillgjord och enfaldig. Men däri söker man förgäfves någon sann poesi.

Man måste komma ihåg, att »poesien» och »estetiken» liksom »moralen» och »plikten» äro relativa begrepp, som ofantligt variera hos tider, länder och individer. Det är därför nödvändigt att blott fästa en sekundär vikt vid självfva ordet. Hur skulle underläggandet af de reproduktiva krafterna för människan vara mera opoetiskt än t. ex. de kirurgiska operationerna, som man villigt underkastar sig, när det behöfs. En förnuftig människa visar icke

bort en rationell läkarebehandling, om hon är sjuk. En förnuftig människa finner ingenting oestetiskt i att tillgodogöra sig hälsokällornas inverkan, hon drar nytta af slussar, kanaler och fördämningar, hon gillar lifligt inventiösa vattenledningar och belysningsmetoder, hennes poetiska sinne motsättersig som regel inga anordningar, som förvandla, kufva och binda naturen. Hvarför skulle icke poesien lika väl kunna förenas med sexuell klokhet som med all annan klokhet och omtänksamhet?

Om det finns något verkligt ofinkänsligt och fullkomligt i strid med det etiskt och estetiskt sköna, så är det att alstra icke önskade barn. Det är att kasta in i världen en mängd varelser, som icke få den behandling de borde kunna ha anspråk på, och som vanligen ej lyckas åt sig samla de nödvändiga möjligheterna för att kunna lefva lyckliga och nöjda.

Det är att utföra i tjugonde århundradet, lika dumt som de primitivaste vildar, utan reflexion och ansvar den allvarligaste af alla mänskliga handlingar.

I vår tid af vetenskap, kritisk forskning, ljus och fördomsfrihet bör man väl icke fortfarande hylla vildarnes sexuella poesi?

»Faran af fri förening för kvinnan.»

Ett annat slagord, som i detta sammanhang gärna kan en smula dissekeras, är påståendet, att en fri förbindelse är farlig för kvinnan. Man säger att i det nuvarande samhället — kanske ej i framtiden — löper kvinnan större risk i fri kärlek än i äktenskap.

Hvilka argument använder man för att bevisa detta? Jo, att männen äro så hjärtlösa och egoistiska. De tänka bara på sitt nöje, de locka till sig en kvinna och lämna henne sedan obarmhärtigt ensam, kanske till och med sedan hon fått ett eller flere barn med sin förförare.38

På detta kunde man genast invända, att om männen äro så stygga, borde man inte häller gifta sig med dem.

Jag talade en gång om detta med en person, som är djupt öfvertygad om männens ondska, men på samma gång ifrar för ingående af äktenskap. — Hur förenar Ni denna motsägelse, frågade jag.

— Jag har aldrig tillrådt någon att gifta sig med en dålig man. Endast med en verkligt god, svarade hon.

— Ni anser då, att det finns goda män, frågade jag vidare.

— Ja, ett fåtal, blef svaret.

— Är det farligt att ingå en fri förbindelse med en af detta fåtal?

— En ung, oerfaren kvinna kan inte veta på förhand, om mannen är god eller blott synes god.

— Därför, invände jag, skall hon gifta sig med honom för att vara lagligt bunden, ifall han skulle vara — dålig?

— Ja, för barnens skull.

— För att de också skola vara bundna vid en dålig far?

— Någon måste ju försörja dem.

— Naturligtvis. Men om försörjningen kunde garanteras med mindre risk än familjens lagliga tvångsband, som beröfvar kvinnorna deras bästa skydd: friheten?

— Hur kan Ni säga att friheten är kvinnans bästa skydd, utbrast personen i fråga förvånad.39

— Det ligger styrka i sådana argument: vågar du slå mig, eller vågar du börja dricka så går jag min väg.

— En gift kvinna kan hota med skilsmässa.

— En fattig kvinna kan svårligen skiljas. Det är för dyrt och besvärligt. Vill hon gå prästvägen, möts hon af ett segt motstånd, som uttömmer hennes redan förut genom äktenskapet försvagade energi. Hon har häller inte råd

att resa till Köpenhamn eller aflöna en advokat. För öfrigt äro alla lagparagrafer till hennes mans förmån.

— Vi skola hoppas på en reformerad äktenskapslagstiftning.

— Det lönar inte att vänta på den. Den kommer inte inom öfverskådbara tider.

— Hvarför icke?

— Ingen vågar röra vid äktenskapsbalken. Den sammanhänger med så mycket annat, att hvar man än skulle retouchera den, hotar hela systemet att sammanstörta.

— Hvilket system?

— Kvinnans lifegenskap. Har Ni läst Giftermålsbalken? Att mannen är kvinnans målsman? Det är tydligt slafveri till kropp och själ. Det är tusen gånger farligare än en fri förbindelse. Mannen råder därmed enväldigt öfver hustruns person, egendom och barn. Hon är omyndig. Hvad skulle Ni säga, om en vanlig förmyndare godtyckligt och utan kontroll fick förfoga öfver myndlings person och egendom? Det skulle väcka den starkaste harm och opposition. Men när det gäller hu-40

strun väcker det hvarken det ena eller andra. Jag förstår icke, hur föräldrar någonsin våga lämna sin dotter till en man på de villkor lagen stadgar. I en fri förbindelse däremot ha båda parterna sin självbestämnings-rätt kvar. En fri förbindelse behöfver ej häller »inställas» enligt någon viss schablon, eller utfylla en viss ram. Individerna kunna däri ordna sina lefnadsvanor efter eget behag, hvilket är af stor betydelse i vår tid, då det är svårt att lefva.

— Men barnen?

— Allting ordnas för barnen eller barnet, innan det är begynt.

— Det är omöjligt.

— Människorna skola så tidigt som möjligt läras reflektera öfver, om de böra riskera att få ett barn. Ha de blott debuterat med denna tanke följer hela raden af förnuftiga anordningar sedan af sig själf. Unga älskande skola tänka och tala innan de handla.

— Det går inte.

— De skola rådgöra med hvarandra: böra vi ha ett barn eller ej?

— En väl uppfostrad flicka räsonerar inte med en man om sådant.

— Tvärt om. Kan hon inte tala med den hon älskar om sådant, är hon högligen illa uppfostrad. Vilja de älskande hafva ett barn, skola de skaffa sig garantier, att barnet får en god uppfostran. De skola ordna för barnet i händelse en af dem eller båda skulle dö, eller41

de skulle skiljas åt innan barnet vore vuxet. Först när allt är förutbestämdt för barnets värdiga behandling, bör man låta det komma till världen. Den falska sentimentaliteten, som döljer så mycken grymhet, skall upphöra och förnuftet, som gynnar den sanna finheten och känsligheten, skall börja härska.

— Men nativiteten skulle antagligen på så sätt minskas?

— Naturligtvis. Den måste minskas, när reflexionen ökas. Det är för öfrigt enda lösningen på fattigdomens problem.

— Hur många unga älskande människor kunna uppställa garantier för ett barns framtid? Det är bara ett lyckligt fåtal. Alla de andra få då försaka barnet? Och kärleken skall sjunka till en ytlig, frivol förströelse.

— Ni tror väl icke att kärleken hittills bedrifvits som någonting heligt? Det vore synd att säga.

— Men vi böra väl sträfva efter att den blir helig?

— Nej, men human. Den kan endast vinna på att individerna bli finkänsliga och tänkande. Men därtill fordras frihet.

Den jag talade med lät sig föga öfvertygas. Hon tog det som bristande kärlek till barn, att man ej vill hafva hit dem, om de skola lida och vanvårdas.

I den fria förbindelsen såväl som i den lagliga är det kvinnan som löper den större risken. De naturliga42

förloppen vid alstringen kunna stå henne dyrt. Hur viktigt då, att icke lagar och sedvänjor göra saken värre för henne. De böra istället på allt sätt minska hennes svårigheter. Vi veta att hittills motsatsen varit fallet. Lagar och sedvänjor ha varit till kvinnans nackdel, fördomar ha så mycket som möjligt ökat det slafveri de förra hållit henne i.

Det tillkommer alla kvinnor att taga sitt köns öde på allvar. De som ha förmögenhet och samhällsprivi-legier måste ärligt förena sig med de enkla, fattiga och föraktade. De få icke betrakta sig som deras ädla be-skyddarinnor, som värdigas öfverse med deras låga ståndpunkt, fel och svagheter. Tvärtom. Det är de rika och uppsatta som behöfva öfverseende och förlåtelse för att de i sin mån äro skyldiga i att ett socialt tillstånd existerar, där de ha alla fördelarna.

Fria förbindelser kunna naturligtvis, tanklöst ingångna, vara farliga för både män och kvinnor. Äktenskapet är dock i princip farligare, ty där få brutala instinkter stöd af orättvisa lagar till de svagas förtryckande.

Att äktenskapet dock betraktas såsom en trygg och lugn hamn, beror på, att dess martyrer varit så många att man icke tänkt på att räkna dem, utan snarare tagit dem för normala exponenter för den bästa af institutioner.

En ung flicka gör orätt i att gifta sig och därmed förstöra den smula frihet hon har. Må hon stanna så mycket som möjligt herre öfver sig själf, må hon välja fritt sina vänner och väninnor.Hon trotsar ingen human]ag, om hon älskar fritt, men hon begår en stor förbrytelse mot den sanna moralen, om hon tanklöst alstrar barn, som hon icke kan tillförsäkra uppfostran och goda lifsvillkor.

»Faran af medlidande för civilisationen».

Föräldraförsiktighet har emellertid på somliga håll förklarats vara en fara för civilisationen. En del teoretici, som anse sig vara stora vetenskapsmän och tänkare hålla före, att om prokreativ ansvarskänsla blir utbredd bland de civiliserade raserna skall mänskligheten minska på de områden, där hon är ypperst och fortsätta att föröka sig bland sina lägre medlemmar.

Från individuell synpunkt gilla de visserligen medlidandet, men icke från synpunkten af mänsklighetens högre intressen, ty de anse att frammarschen mot ett ideal af fysisk, moralisk och intellektuell fullkomning fordrar talrikt folkmaterial. I framåtskridandets namn fordra nämnda teoretici bevarandet och utbredandet af de mest avancerade mänskliga raserna. Hvad gör det, ropa de, om kvinnorna gå under genom de talrika barnen, om fäderna slafva ihjäl sig för att skaffa föda, om ett antal barn dö af hunger och vanvård, hvad gör allt detta, om blott de dyrbara rasernas groddämne i öfverflöd förflyttas från den ena generationen till den nästa, så att de med snillrika möjligheter begåfvade arterna få bygga en bred väg till framtidens öfverlägsna människotyp. Det är Europas västliga folk samt nordamerikanare, som äro de förnämsta människorna, följaktligen kan en propaganda44

mot fruktsamhet hos dem blott hafva med sig att det bästa går under. Att sterilisera nationer som äro mest utvecklingsmöjliga, det är att hämma civilisationen.

De som räsonera så tyckas tro, att man kan nå civilisation genom att praktisera barbari. En hög grad af humanitet når en ras först, när alla dess individer utöfva höga, humana dygder. Evolutionen sker långsamt och gradvis och hinner inga mål med öfverhoppande af mellanliggande stadier. En civilisation, som vill resa sig i höjden på en bred basis af olyckliga, utan spår af människokärlek behandlade och tillkomna offerväsen, är icke någon sann civilisation utan en »hvitmenad grift full af de dödas ben och annan orenlighet», så som yttrandet lät om fariséerna på deras tid.

Vill man icke ta de högsta, humana synpunkterna som ledstjärnor för utvecklingen, kommer den in på orätt spår

och slutar där den började: i barbari, låt vara med en mask af hög kultur, lärdom och raffinerade vanor.

Mot invändningen att om vi, västerns folk, icke lägga an på en forcerad folkökning, bli vi öfversvämmade af lägre raser, skola vi sätta det afgörande ordet: för inga mänskliga raser finns något annat räddningsmedel undan svält, urartning och död än födelsernas frivilliga begränsning med hjälp af praktiska, fysiologiska medel som tilllåta steril kärlek.

Äfven de lägre raserna skulle gärna lära detta af de högre, om de blott finge. Men det är det stora brottet hos de mäktige i alla land, att de med de tyranniskamedel, som de ha till förfogande, genom förföljelse medels polis och aflönade nidskrifvare hindra, att den humana kunskapen blir spridd till dem som bäst behöfva den.

Utan de mäktiges hindrande ingripande skulle vetandet och förnuftet i dessa ämnen längesedan segrat och folken kommit ifrån att tänka på att medels rasöfversvämmande förgöra hvarandra.

Det är dåraktigt att tro, att icke de nödlidande af andra folkarter skulle vara mottagliga för samma skäl som vi. De äro minsann tillräckligt lika oss, för att liksom vi ha intresse af att minska sina kval.

Medlidande med individerna, medlidande med släktet måste hos alla människor utrota rasfördomarna lika väl som den patriotiska själfviskheten. Endast på detta sätt kan man hindra de mäktige att förvandla fredliga folkmassor till brutala arméer, som tvingas att slå ihjäl hvarandra och drunkna i hvarandras blod, sedan de först tvångsfödt den öfverflödiga kanonmaten.

Det är medlidandet, som skall rycka undan alla stöden för könsslafveri, prostitution, tvångsmoderskap, barnoffer och människoslaktande. Men förr än detta är borta är det nästan för tidigt att berömma sig af civilisation.

Faran för civilisationen ligger i att mäktiga intressen på höjderna med våld undertrycka medlidandet.

*

Dunkla punkter.

Sanningen om barnet.

Det vore på tiden att få veta sanningen om barnets värde. Särskildt för kvinnorna vore det af utomordentlig betydelse att få klart besked, huruvida barnet har värde från synpunkten af det allmänna bästa.

Se här en berättelse, hämtad ur verkligheten, om en flicka som födde ett barn. Det skedde hemligen nattetid i hennes föräldrahem. På morgonen var hon utom sig af fasa öfver hvad som händt. Hon smög sig oförmärkt ut till ett träsk och där dränkte hon barnet. Sedan gick hon hem igen. Efter några timmar vaknade hennes moderskärlek, hon ångrade sig och längtade efter sitt barn. Hon gick tillbaka till träsket och lyckades återfinna den lilla kroppen. På aftonen fann man henne, halft vansinnig och halft ihjälfrusen, där hon satt och på det ömmaste vaggade och smekte barnliket.

Den stackars flickan blef dömd till straffarbete för barnamord. Hon var sjutton år.

Det är en kort och talande resumé af hvad som47

öfverallt och alltid förekommit och ständigt med små variationer upprepas på nytt.

Om denna unga flicka lefvat i en miljö, där sanningen om barnet varit tydligt känd och uttalad, hade ett fall af två ägt rum: antingen hade hon ej dödat barnet, eller hade hon ej blifvit straffad för mordet. Ett af de två.

Om den klarhet, som följer med vetande, fått vinna insteg i allt som rör folkökningsfrågan, hade kvinnosläktet varit befriadt från den ojämförligt större delen af de lidanden, som nu följt dess öde som en förbannelse från begynnelsen.

I ett land där sanningen och därför också logiken härskar i behandlingen af kvinnan såsom moder skulle hon och

alla veta, om folket vill fortlefva eller ej. Om detta är fallet skulle de äfven veta, om folket önska växa samt huru hastigt och under hvilka betingelser växandet är önskadt.

Allt detta fordrar undersökning, icke minst ur synpunkten af ett rättvist fördelande af barnen bland de enskilda. Om en långsam och begränsad ökning inom nationen anses önskvärd bör t. ex. icke den kvinna som är moder till åtta, tolf, kanske femton barn hedras och aktas, under det en annan får skam ocb förebråelser för sitt första.

Anser nationen, att den ur synpunkten af det allmänna bästa behöfver en stark folkökning bör ju i konsekvens därmed hvarje sundt barns födelse hälsas med48

glädje ocb förhjälpas till en god utveckling. Modern till ett sådant barn går säkerligen icke och dränker barnet i ångest och skam öfver sin gärning. Hon är förmodligen nöjd och lycklig och känner sig stolt öfver en handling för hvilken hon allmänt lyckönskas och hedras.

I ett land, där kvinnan förklaras göra en förtjänstfull gärning genom att öka folkets numerär, kan barnamord svårligen förekomma, åtminstone icke af de anledningar som äro gängse.

Sådana land finnas emellertid icke. Öfverallt mötas barnaföderskor af motsatsen till aktning och sympati (om jag undantar den närmaste kretsen kring tronarfvingars mödrar och därmed likartade fall). Hafvandeskapet behandlas med hån och ovilja, så att de däri försänkta knappast våga visa sig. Äro kvinnorna därtill fattiga och ogifta föraktas och trakasseras de till en grad, som för många blir så outhärdlig, att de döda den varelse de egentligen äro mest rädda om och mest älska.

Af detta skulle man vilja sluta till, att nationer och folkstammar öfverhufvud taget icke vilja fortlefva, ännu mindre öka i antal. Men huru därmed försona den mångestädes vanliga och hos oss ständiga klagan öfver brist på folk? Den ledande opinionen sörjer t. ex. öfver emigrationen, som beröfvar oss människor, sörjer öfver att Sverge inte har så många invånare det borde ha etc., men sörjer lika djupt öfver första, bästa flicka som får en liten. Det är famlande och oreda i denna sorg. Det är kaos.49

Vi sakna en konsekvent idé angående folkökningsspörsmålet. Vi sakna klarhet om barnets värde.

Detta belyses äfven ganska tydligt af de beklagliga förhållanden Bom gå under namn af änglamakeri. Det är intet hat mot vissa små barn, som där gör sig gällande. Det är blott en del känslolösa människor, som anse sig kunna slå mynt af ett härskande system. Dylika personer räsonera som så: »en hel del små barn måste svälta ihjäl, emedan det icke finns någon som vill och kan nära dem under de kostsamma åren, till de kunna försörja sig själfva. Denna utsvältning måste äga rum, då kan den ju lika väl ske hos mig som hos någon annan».

Det är grymt och brottsligt och väcker fasa, men själfva systemet väcker underligt nog ingen fasa eller blott en mycket måttlig sådan.

Man fordrar att unga flickor, som icke hafva pängar, skola vara utan hjärta och utan sinnen. De skola ha styrka nog att ständigt afvisa mannen, som förföljer dem med ömma och smeksamma ord. Om detta icke lyckas, om kärleken öfvervinner dem, mannen försvinner och barnet kommer, då fordrar systemet att de skola, på en arbetsförtjänst som i normala fall icke fullt räcker för dem själfva och vid sjukdomsfall uteblir, försörja både sig och barnet.

Systemet säger till flickan: du har icke rätt att ha detta barn. Flickan svarar: men nu är det här, hvad skall jag göra? Systemet fordrar att hon skall försörja det. Flickan kan inte.

2Men hon får icke göra sig af med barnet.

Är icke detta att placera människor i en återvändsgränd, där det icke finns någon utgång, och på samma gång befalla dem att taga sig fram.

Den långsamma döden i sjukdom och afmattning blir ofta barnets öde. Att det ligger och smärtsamt själfdör finner systemet mera korrekt än ett hastigt aflifvande.

Ett folk som hade vant sig att tänka logiskt och fördomsfritt om sin egen tillvaro, skulle veta, hvad det ville i

fråga om barnalstring och skulle hjälpa sina medlemmar att kunna rätta sig efter den antagna och gällande principen.

Om denna princip löd så, att hvarje litet, naket, nyfödt barn i och för sig, utan förmögenhet, namn eller relationer, vore värdefullt för det gemensamma bästa, kan man antaga, att detta värde äfven skulle vårdas.

Ett folk, som kände sig själf, sina önskningar och resurser i fråga om tillväxt och öfverskott, skulle skydda de nya lif som ansågos efterlängtade och behöfliga, men äfven å andra sidan på ett humant och förnuftigt sätt förhjälpa sig självt till att icke öfverskrida en möjligen fastställd siffra för det önskade öfverskottet i födelsernas antal.

Men nu anses en hel del barn värdelösa och dock straffas de personer, som tillintetgöra värdelösa väsen.

Proletariatets afskaffande.

När människorna verkligen en gång vilja, att det skall räcka till för alla, då måste de också taga reda på hur mycket de tillsammans äga, hur många de kunna51

vara för att lefva på detta och huru de skola undgå att blifva för många.

Befolkningen har en naturlig tendens att växa hastigare än näringsmedlen, däraf kommer nöden. Man försöker trösta sig med, att näringsmedlen i framtiden skola kunna framställas i rikligt öfverflöd, men livad ha de som nu svälta för godt af, att det framdeles skall finnas mera bröd? Det kan ju glädja deras altruistiska känslor, att framtidens människor skola få det mindie svårt, men de kunna icke mätta sina närmaste och sig själfva med den glädjen.

När man hör somliga nationalekonomer ifrigt prisa en öfverflödande folkökning låter det nästan, som om trängsel i och för sig vore höjden af lycka, oafsedt om de som befinna sig i trängseln lida nöd. På alla invändningar om öfverbefolkning svaras af dessa fanatici endast: vårt land skulle kunna rymma tio, ja hundra gånger så mycket människor. Frågar man dem, om välståndet då skulle blifva allmänt, svaras i sväfvande ordalag: ju mera människor, dess mera tillfälle till arbetsförtjänst.

Men detta håller icke streck. I det folkrika London är fattigdomen oerhörd och det finns intet rikt befolkadt land utan oroväckande proletariat. Icke är det mängden, som tar bort nöden. För att råda bot för denna måste intelligensen tagas i anspråk. När folken en gång säga: vi skola tillförsäkra oss goda och tillräckliga näringsmedel, innan vi öka i antal, då är fattigdomens regemente för alltid störtadt. Att förlita sig på naturen och slum-52

pen borde längesedan för alla vara begripligt dåraktigt. Räddningen ligger i att reglera folkökningen så, att den icke växer fortare, hällre något långsammare än näringsmedlen.

Det är allas plikt att tänka sig in i detta ämne och i sin mån bidraga till räddningen, så att frid och harmoni på jorden kan ersätta den traditionella striden, ångesten och brottsligheten. Så länge det är tio hungrande om hvart brödstycke är mänskligheten på ett olycksaligt sätt hämmad i sitt framåtskridande.

Med få ord kan sägas att proletariatet är försvunnet i samma stund som konceptionen allmänt har blifvit en handling af reflekterande vilja och kritiskt omdöme.

Att önska detta, det är att önska en social omdaning, som icke skall blifva mindre genomgripande, därför att den är fredlig och oblodig. Mänskligheten skulle därigenom förvandlas från ett släkte, som slumpen tyranniserar, till ett släkte, som förnuftiga varelser vilja ha fram.

Barnen ha hittills varit offer, som af sina föräldrar dömas till straffarbete på lifstid. Omtanken om dessa oskyldiga straff-fångar skall snart nog bli den bestämmande synpunkten vid bedömandet af alstringen öfverhufvud taget.

Ännu för några år sedan var det ganska vanligt att tala om barnalstring, som om man talade om någon sorts industri. Man kunde få höra för öfrigt behjärtade människor, tänkare och författare af alla möjliga läger för-53

orda fruktsamhet utan eftertanke och i barnens talrikhet finna ett oblandadt glädjeämne. De uppmuntrade på allt sätt fattiga och olyckliga människor att föröka sig och därmed öka öfverproduktionen af allt slags elände.

Kvinnorna ha särskildt varit föremål för ett bedrägligt pliktpredikande — att det var deras »uppgift» som det heter — att föda barn, och de ha under oöfverskådliga tider resigneradt och automatiskt fyllt denna förmenta plikt, tills ändtligen i vår tid humaniteten försöker befria dem från dylika falska dogmer.

En misstanke om, att den blinda folkökningen är ett socialt brott, vinner dag från dag allt större terräng. Få personer äro helt oberörda däraf. Jag har icke personligen träffat någon, som icke uttalat sig i denna riktning.

Frågan om folkminskning skulle nog ej mötts af så mycken ovilja, om fred alltid rådde i världen. Det är krigen, som fordra folkmassor. Men när man betänker, att det är folkmassorna, det svältande folköfverskottet, som indirekt framkalla krigen, därigenom att de måste skaffa sig nya områden att lefva på, när de icke få rum hemma, får man ett viktigt skäl till sträfvan efter pro-kreationsbegränsning. Så länge Europas stormakter måste slåss om kolonier för att inte kväfvas hemma, äro de nödsakade att ruinera sig på rustningar och dressera barnen till kanonmat. Humana, förnuftiga nationer böra icke alstra flera afkomlingar, än att de kunna få rum och mat utan att slåss.54

Den utländska eröftingspolitiken får inte vara bestämmande för föräldraskapet. Den skall glömmas. 1 stället bör man ha i minne nöden, som trycker de flesta talrika familjer.

Är det icke omänskligt grymt af ett folk att alstra så mycket barn, att en ofantligt stor del af gossarne måste blifva pinade slafvar och en ofantligt stor del af flickorna måste finna sitt uppehälle genom prostitution och blifva samhällets mest föraktade slafvinnor.

Det är detta som skall bort, säger man. Det är slafveriet i alla former, som skall afskaffas och ersättas med rättvisa. Ja, men rättvisan ökar icke i obegränsad mån näringsmedlen, och vi måste dessutom räkna med möjligheten, att den dröjer. Sträfvandet efter full rättvisa åt alla kan ännu en tid misslyckas. Det är så få, som verkligen vilja några genomgående förändringar. Under tiden lida människorna. Ett säkert sätt att tillsvidare minska slafveriet, det är att icke anskaffa slafvar.

Om mödrarna blott allvarligare ville taga barnens öde under öfvervägande och betänka huru mycket ondt de göra med sina blinda, passiva alstringsvanor! Kvinnorna äro visserligen mindre skyldiga än männen, ty de äro mindre fria. De äro ännu mera tvungna att lyda för maten än hvad männen äro. Men på många håll skulle dock en revolt mot slentrianen kunna uppstå, om man blott ville besluta sig att vakna.

Att de, som i mätt likgiltighet för allt och alla blifvit förslöade, håna och förakta en dylik vädjan, är lika55

väntadt som sorgligt. Likaså att ofta föräldrar med många barn egenrättfärdigt, eller för att hålla god min, prisa fruktsamheten, fast de synbart lida af dess följder. Men alla de många som sörja och våndas, skulle de inte kunna ärligt ta i öfvervägande, hur fattigdomen bör fördrifvas och om ej barnbegränsningen är ett medel, som förtjänar eftertanke. •

I våra dagar behöfver man icke vänta så länge på att en idé skall slå rot. Massan har blifvit vetgirig, den suger till sig kunskaper likt den törstige vatten. Det är därför man säger, att utvecklingen går så fort nu för tiden. Man förbrukar, tillgodogör sig eller förkastar andliga värden i en handvändning, under det man fordom kunde lefva århundranden på en enda idé, äfven om den var grundfalsk. Det kritiska sinnet har vaknat. Därför kunna vi vara lugna för att folken hastigt nog skola göra sig af med t. ex. barnbegränsningsidéen, om den vid undersökning skulle visa sig icke innehålla förnuftets och sanningens värdefulla kärna.

Tyvärr blir det nog alltid omöjligt att taga allt lidande från människorna. Men är det icke onödigt, att till de oundvikliga smärtorna foga en mängd onödiga sådana, rent extra pålagor, som förkrossa tusenden och tusenden och som skulle kunnat undvikas om ett ©förvilladt omdöme finge råda i stället för inlärda fördomar.

Vetenskapen bjuder numera åt en och hvar frihet från det tyranni som naturen och den primitiva lifsupp-fattningen — kvarhållen genom en ologisk och hycklande56

morallära — lagt på okunniga sinnen. Friheten att icke blifva moder och icke blifva fader förr än man efter mogen reflektion bestämt sig därför, är en storartad landvinning, som vetenskapen gjort åt mänskligheten.

Räddningen ligger i att skilja på kärlekens idé och alstringens idé. Så länge de äro förenade, härskar naturen med sin hemska fruktsambetslag och sitt släptåg af öfver-befolkning, inbördes strid och hungersnöd.

Kärlekens befrielse från den oundvikliga alstringen är humanitetens idéella seger öfver grymheten, därtill en ovärderlig skänk åt de fattige. Förut har man inte dragit sig att vilja beröfva de arma och ringa deras enda glädje: kärleken. Om de nämligen varit samvetsgranna nog att tänka på barnens väl. De rike skulle således lägga äfven kärlekens privilegium till alla sina andra förmåner. De, endast de, skulle ha råd att älska.

Till råga på själfviskheten förhåller det sig emellertid så, att de rika och bildade klasserna sedan länge suttit inne med god kunskap om den sterila kärleken och i själfva verket dyrkat fruktsamheten endast i talesätt för att dupera de fattiga. De rika ha som regel gillat barnbegränsning alltsedan den första förmögenheten skapades — så t. ex. ha de stora jordägarne och de förmögna bönderna sällan många barn — men de ha icke unnat de fattiga någon kunskap mot mångalstring. De fattiga kunna gärna hålla på med att skaffa en stor arbetarestam, har man tänkt i sin egoism. Men hvarför skola de fattiga alltid göra det som är tungt, svårt och otacksamt?Med hvilket raffineradt hyckleri ha ej väl situerade och väl instruerade borgare, som lefva — fullkomligt rätt för öfrigt — med försiktighetens skyddsmedel, mången gång sagdt till tiggande, af barn utarmade föräldrar eller till stackars hafvande flickor: »skyll er själfva, hvarför lefva ni inte sedligt.»

Stora olyckor kuna förebyggas med små medel. Epidemier, öfversvämningar, eldsvådor, sammanstötningar, krig och dylikt kunna förekommas genom några små åtgärder af eftertanke.

Den folkliga nöden kan botas och för alltid aflägsnas genom en enkel regim af förnuft.

De revolutionära elementens betydelse.

Nu finns det emellertid en del människor som säga, att det är bra med många nödlidande. Ju mera svält och elände dess flera missnöjda, ju flera missnöjda dess fortare kommer den stora omgestaltningen. De tro, från revolutionär synpunkt, på nödens stora mission. De tro, att svältandet är det nödvändiga medlet för social reformering, att hungersnöden, när den går till ytterlighet, har en afgörande revolt som naturlig följd. Denna syn på saken lider af betänkliga brister. Den ytterliga nöden gör inga revolutioner. Så t. ex. skrifver den franske sociologen Sébastien Faure följande: »Nöden är en sluttning, som man glider utför, och man hinner icke till bottnen, förr än man passerat alla stadierna. Man blir icke utarmad och eländig genast, man kommer inte ögonblickligen i det hjälplösa tillståndet. Det sker långsamt, en liten bit om sänder, det ena stycket, den ena trasan efter58

den andra förlorar man af sitt välstånd, af sin styrka, af sin hälsa, innan man faller i det definitiva armodet. Man lämnar på vägen i smulor sin värdighet och sin energi, så som Tummeliten i sagan strödde papperslappar efter sig. Och när man ändtligen nått botten på afgrunden, då är man så slut, så verkligen fattig äfven på energiska känslor och viljeyttringar, att man icke är i stånd till en kraftfull tanke eller en målmedveten handling. De som säga: vi måste hafva många genom egen nöd missnöjda för att revolten skall kunna gro, de se ensidigt på frågan. En massa nödlidande, det är det samma som lönernas sjunkande. Därigenom blifva de redan plågsamma arbetsvillkoren outhärdliga. En massa nödlidande, det är strid mellan systrar och bröder inbördes och med hvarandra, konkurrens mellan föräldrar och barn, fiendskap och afund mellan alla arbetande och svältande trälar. Många nödlidande, det är alla yrken öfverbefolkade och en massa armar, som sälja sig åt polis och militär. Men om proletärerna däremot äro mindre talrika och af bättre kvalitet genom att de undgått utarmning, då ha de rikare resurser af hälsa, vetande och värdighet och de kunna ha de intelligensens vapen som uppfostran ger».

Således är, från revolutionär synpunkt, och den har en ofantlig betydelse, begränsning af födelser nödvändig. Det är icke bland de till kropp och själ svaga, bland de urartade och försoffade, som nydaningens armé kan rekryteras. Det är bland de sunda, upplysta, med klar59

vilja och fast karaktär, som man finner de dugande krafterna. Hvilken betydelse har därför icke sättet, på hvilket den unga generationen växer upp. På den beror allt. Det är den, som måste få veta sanningen i tid för att välja förnuftets väg, innan dårskapen är gjord. Att de gamle eller de medelålders inse sammanhanget mellan öfverbefolkning och barbari, det är godt och väl. De kunna ju därigenom hvar i sin stad sprida kunskapen, men absolut nödvändigt är, att folkökningsproblemet studeras af ungdomen. Det är de unga skarorna, som skola åstadkomma den sociala förändringen, den beror af dem och de hafva från alla synpunkter det största intresset att lära känna, genom studier, den obegränsade folkökningens faror. Äro de okunniga, störta de sig i samma fördömelse som de gångna generationerna.

Hvad är att i god och kulturell mening vara revolutionär? Det är att med tanken kunna fatta något bättre än det gängse och vilja få det gamla ersatt med detta bättre nya. De revolutionära andarna bilda därför mänsklighetens eller åtminstone den framåtskridande mänsklighetens kärna. På alla områden, inom alla yrken är alltid eliten revolutionär. Det ligger i sakens natur. De bilda den jäsande kraft, som åstadkommer ett nytt tillstånd. Utan dem vore allt omformande och nydanande otänkbart.

De som erkänna detta, de inse också hur viktigt det är, att nöden icke får beröfva denna elit kraften att tänka. Hur många stora begåfningar ha icke gått underaf brist på mat. Huru många för det allmännas väl intresserade personer ha icke måst afbryta sitt arbete för ideella mål, blott för att i hvarje minut slafva i försörjandet af en alltför stor familj.

Nöden i dess djupaste grad är den farligaste fienden till omstörtande af gängse sociala nedrighetstillstånd, ty den hindrar människor att tänka på annat än den omedelbart nödvändiga matbiten. Hungern kan visserligen tvinga de förtiflade till tillfälliga utbrott af protest, hat och hämd, men efter utbrottet återfaller allt i det gamla. Eländets härskaror äro, just genom nödens storlek och långvarighet, försvagade i sina hjärnor och muskelkraften är ensam icke nog att efter utbrottet ordna och uppehålla ett nytt socialt tillstånd.

I revolutionens intresse måste proletärerna börja lägga an på kvalitet i stället för kvantitet.

*

Släktets förädling.

Förädlingens vinst

Den tanken är kär för alla, att människosläktet skall förädlas.

Förr i världen trodde man, att vi en gång innehaft den ideala fullkomligheten, men genom ett syndafall störtat ned i ofullkomlighet. Numera ha vi lagt den ideala drömmen framför oss, och ingen vill gärna släppa hoppet att vi gå från barbari och råhet till en ständigt växande fulländning.

Många tvifla kanske lika mycket som de hoppas på drömmens förverkligande, men ingen kan låta bli att tilltalas af den såsom ett storslaget mål för mänsklig energi. Hoppet på förbättring och framåtskridande tilltalar fantasien mera än tron på en tillbakagång i kultur eller ett evigt likadant i bristfällighet.

Det är erfarenheten, som lockar oss att önska förbättring af människor och förhållanden. Erfarenheten har lärt oss, att förädling innebär vinst. Förädlade naturer bringa icke så mycket lidande öfver andra som62

oädla göra. Det är förmånligare att förbinda sig med och bli beroende af personer, som förädlats till hjärta, tanke och sinnelag än att råka ut för vilda, oskolade individer. En ädel människa gör icke för vinnings skull eller för nöjes skull ondt åt andra. En ädel människa suger inte ut sina likars kraft som en rofgirig spindel. Hon rycker inte på axlarna åt sin nästas nöd, utan hon är finkänslig och känner för andra som för sig själf.

Om jorden vore befolkad med ädla människor, vore det allmänna bästa ett förverkligadt faktum. De förädlade känna icke tillfredsställelse vid att blott ha sin personliga lycka tillgodosedd. De ha hela sin personlighet så

genomväfd med sympati för andra, att de icke kunna njuta ens en relativ sällhet, när de äro omgifna af medvarelser i nöd.

Att de förädlade ännu äro i minoritet, det kunna vi sluta till af den allmänna nödens befintlighet. Nöden är allmän. Den härskar i så hög grad, att en öfverväldigande majoritet af vårt släkte aldrig ser sina rimligaste önskningar tillfredsställda.

Men hvad menas då med rimliga önskningar? Finns det något allmängiltigt med detta namn? Sedan länge har af människokännare fastslagits, att hvad individen som regel behöfver och önskar sig, det är näringsmedel, verksamhet, hvila, kärlek och tillfälle till kulturell utveckling. Men huru många hafra tillräckliga näringsmedel, lämplig verksamhet, ostörd hvila, lyckobringande kärlek och någon föda för sin själ och intelligens?63

Några ha ett och annat af dessa önskemål, flertalet sakna alla.

Förädlingen motverkas svårast af olämplig barnbehandling, fattad i ordets hela utsträckning, alltifrån begynnelsen. Det är ju gifvet att de födelser, som äga rum under ofullständiga betingelser, icke kunna gifva som resultat individer fullt ut af tänkbarast bästa slag. Till den medfödda undermåligheten kommer sedan ofta en successiv försämring generation efter generation, beroende på att hvarje nytt exemplar till den nedärfda bristen lägger ett pius af eget elände. Till slut blir en sålunda urartad familjelinje omöjlig och upphör af brist på lifskraft.

Men urartningen kan ske i långdrag. En släkt eller ett folk kan under århundraden såsom halfdöda framsläpa sin genomfördärfvade tillvaro, endast så pass lefvande att de kunna alstra nya, degenererade lif. Hvilken summa af lidande, innan det definitiva upphörandet kommer. Det är nämligen icke så väl ställt, att alstringslusten upphör när lämpligheten försvinner, utan snarare tvärt om. Det är som om en del sjuklingar, när de känna döden och förintelsen nära, erforo en stegrad längtan att föreviga sig i en talrik afkomma.

Ödets väg, dödsvägen, har varit densamma för alla nationer och raser. De försvunna folken ha alla upphört genom egen urartning. De nu lefvande folken och kulturerna ha samma urartning och bortdöende att vänta, om de icke vilja bestämma sig för artförbättring ochrationellt fortbestånd. Lägger ett folk helt och hållet sitt öde i naturens hand, får det lefva enligt det naturliga förloppet d. v. s. uppstå, blomma och förvissna. Det är att lefva såsom en planta eller hvilken annan organism som hälst. Man hvarför skulle icke ett folk, om det vill fortlefva, kunna använda sitt förstånd så, att det uppskjuter eller öfvervinner förvissningens stund och äfven på detta område låter intelligensen betvinga naturen?

Egenskapernas odling.

Hvad som gifvit förädlingsdrömmen näring har varit de pålitliga iakttagelserna om, att egenskaper kunna genom odling förstärkas eller aflägsnas, ja att självfva instinkterna kunna i väsentlig mån förvandlas. Alla de spår och tendenser som tyda på och draga mot undergången skulle, allt efter som de framträdde, kunna bekämpas och aflägsnas. Hvarför skulle ej ett genombildadt och klarseende människosläkte, som kände sina möjligheter, frivilligt utefter hela linjen tillämpa en enligt bestämd plan uppgjord rasförbättring?

Då skulle mänskligheten i hälsa och lycka kunna njuta af en evig sommar.

Inte ens den rikaste fantasi förmår utmåla hur en förädlad mänsklighet skulle taga sig ut.

Om vi tänka oss alla utmärkta egenskaper förstärkta släktled efter släktled och alla dåliga kroppar eller karaktärsdrag frivilligt aflägsnade genom sterilitet, skulle ju denna stegring af det goda och förmånliga till slut framvisa något underbart. För hvarje generationminskade då samtidigt de ledsamheter och obehag, som härflyta af att sjukliga och oädla människor äro i majoritet.

Hälsa, styrka, intelligens och skönhet skulle härligt öfverflöda, sedan andlig och kroppslig sjukdom blifvit bortodlade. Framför allt skulle, till oändlig glädje och välsignelse, hjärtats finare egenskaper kunna segrande framträda, när grymheten genom utgallring började försvinna.

De oräkneliga olyckliga, som trängas på vår planet, hafva nästan alla det gemensamt, att de icke blifvit önskade hit af sina föräldrar. De kunna säga sig själfva: »Jag lefver blott för att mina föräldrar ej visste, hur de skulle kunna undgå mig.» De äro produkter af en slump, en tillfällighet, mer eller mindre barbarisk allt efter vanorna på platsen. De ha varit ovälkomna från början, de ha vuxit upp utan kärlek, utan uppfostran, utan mål med en enda förhärskande tanke: att skaffa sig en smula mat. Dessa olyckliga individer representera den del af mänskligheten, som icke borde fått existera, emedan de hvarken äro sig själfva eller andra till glädje utan blott till plåga.

Vi ha ingenting annat att förlita oss på, i och för framåtskridandet, än våra instinkters förädlingsmöjligheter. Våra efterkommande — om de äro visa — skola bygga sin civilisation härpå, icke på våld, snikenhet och hyckleri. Men hvarför skall det dröja så länge, innan de misskända sanningarna om alstringsproblemetsbetydelse komma i förgrunden, i första planet för forskning och intresse? Hvarför kunna icke redan nu alla tänkande människor enas om att förstöra de slöjor, som dölja verkligheten och fordra belysning på den väg — lifvets väg — där släktet måste vandra?

Vår ovissa framtid.

Men det är icke drömmen om framtiden, som kan vara den verksammaste driffjädern till reformering. Det är icke tanken på ett aflägset fjärran, som i någon bestämmande grad fyller vår tillvaro. Vi äro alla mer eller mindre absorberade af nuet, af hvardagslifvets mångahanda omsorger. Ungdomen tänker på sina speciella smärtor och fröjder, de äldre tänka på sina och barnens bekymmer och intressen, framtiden är långt borta och hvar dag har nog af sin egen plåga, som det står i bibeln.

Det är naturligt, att det som är, står oss närmast, icke det som kommer en gång, när vi kanske längesedan äro döda.

Den som ifra för att ett folk skall föröka sig och uppfylla jorden, blott för att trygga landets framtid och nationens ärofulla bestående, utan tanke på eget välbefinnande den dag som är, de fordra därmed att lefvande varelser skola uppoffras för kommande varelser. Hvad är det för räson i detta? Skola nu existerande fattiga föräldrar alstra många lidande, svältande barn, för att dessas barnbarns barnbarn kanske en gång skola tillhöra en rik och välmående del af en stormakt? Men allt detta är ju så ytterst ovisst. Och de nu lefvande67

fattiga föräldrarne ha väl större skyldigheter mot sina barn än mot imaginära barnbarns barnbarn? Det första ledet, som är verkligt, står dem väl betydligt närmare än kommande led, som kanske aldrig skola finnas till.

Vi ha icke rätt att uppoffra nuvarande människor, för kommande människor äfven om vi visste, att dessa senare med säkerhet skulle uppstå. Hur mycket mindre rätt och skäl därtill, när vi ingenting veta.

Hvad menas med en nations framtid? Några tusen år på sin höjd, om allt går väl utan extra olyckor, d. v. s. att inga extra folkförflyttningar äga rum eller förödande krig, epidemier eller atmosfäriska katastrofer inträffa. En nations framtid kan icke vara obegränsad af det enkla skäl, att nationen är bunden vid landet, men landet kommer icke alltid att existera. Vårt land har legat under is och vatten och när jordens tyngdcentrum ändras och jordaxeln åter intar den ställning, som medförde dylik is- och vattenbeläggning, skall samma naturfenomen återupprepas. Det blir visserligen inte i morgon men det blir, ty universums urverk går ganska regelbundet. Man har beräknat att is-kalotter bildas, utbreda sig och smälta alternativt på hvarje pol under en period af omkring 10,000 år. Omkring 1250 var det södra halfklotets ismaximum, sedan dess dragas polerna mot jämlikhet i köld och värme, hvilken de skola uppnå omkring år 6500. Den motsatta ytterligheten inträffar omkring år 12,000. Parisskall då, säges det, ligga en kilometer under hafsytan. Och gamla Sverge ligger kanske då i djupet eller under istäcke.

Mänsklighetens framtid kan man däremot tänka mera obegränsad, ty människorna kunna ju flytta sig på jordytan allt eftersom naturförhållandena ta marken ifrån dem. Huru många nationella och kulturella tillvarelseformer har icke mänskligheten redan passerat. De ha varit som olika våningar, som hon bytt ut allt efter som de gamla blifvit otjänliga och hon behöft nya mera beboeliga. Hufvudsaken med bostäderna, nationernas enda raison d'être, är att mänskligheten i dem må befinna sig väl. I den mån det mänskliga, det humana, skyddas genom nationell

samling och nationella band äro dessa senare berättigade, annars äro de afgjordt förkastliga. Nationalitetens uppehållande på humanitetens bekostnad har hittills varit ett genomgående drag i folkens historia. Därför drifver man upp fosterlandskärleken på det sätt som sker. Man lär barnen att älska sitt land, dess minnen, kultur, språk, berg, skogar, backar, stenar — men icke dess folk. Det är aldrig fråga om människorna. Vi t. ex., vi skola älska den svenska jorden, det är obligatoriskt. För den skola vi offra gods och lif. Men den svenske individen, det svenska barnet? Sådant räknas inte. De äro födda för att offras upp för ett dimmigt fjärran, för abstraktioner, ja för fåtabväldets själfviska politik med dess medel och följder af despotism och barbari. Ord och fraser gälla mer än lif. Enfosterländsk sten, en smula nationellt stoft betyder mer än en människa.

Konflikten mellan det humana och det nationella måste lösas till det förras fördel. Sedan förfaller krafvet på massalstring af barn i fosterländskt syfte.

Vår framtids ovisshet, den må nu gälla nationen eller individen, är ett skäl bland många att icke för kommande generationer uppoffra de nu lefvande, men den är icke ett skäl att finna förädlingen obehöflig, ty förädlingens välsignelse är icke blott en framtidssak, den är lika mycket ett godt för det närvarande, en omedelbar vinst.

Somliga kalla förädlingen gudsdyrkan, religion, omvändelse, helgelse m. m. Hur många och omtvistade äro icke orden! Hur lätta att missförstå! Ju förr de komma bort dess bättre, alla dessa oklara, mångtydiga, vilseledande begrepp, som magiskt binda folken i föreställning, att de behöfva öfvernaturliga symboler såsom ledstjärnor. Hängifvenheten för det barmhärtiga är den enkla och starka makt, som en dag skall dominera världen. Lifvets mening blir då för alla att minska grymheten i lifvet.

*